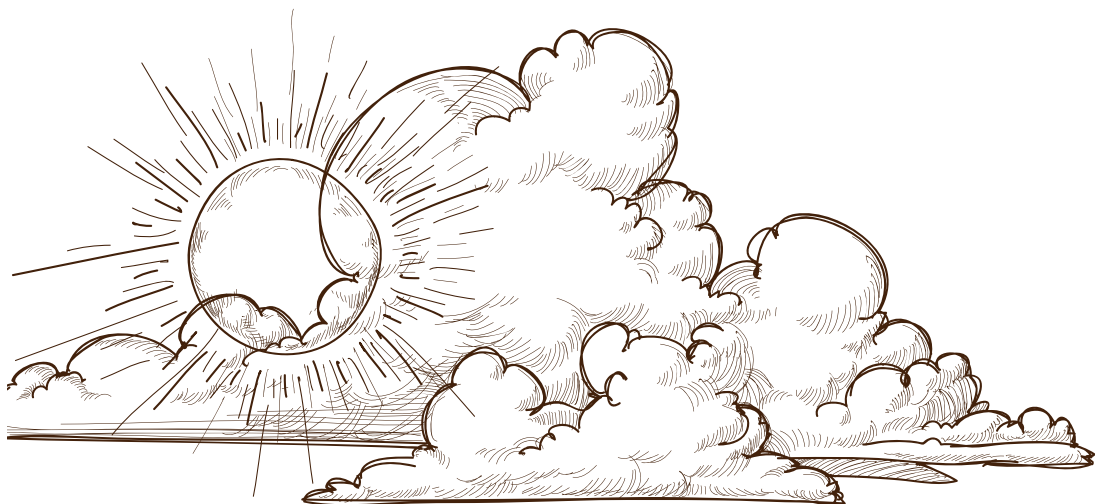

קחו לכם רגע או שניים,
קחו לכם יום או שלושה
ובואו למסע שמרגישים אותו גם ברגליים,
גם בראש ובעיקר בלב ובנשמה
מסע בין שבילים שבחוף ובין ניגונים שבפנים,
מסע של בירור וחיבור אל הארץ ואל העצמי.

דרך צלחה!

מזה היה צריך להתחיל; שמיים.
חלון ללא אדן, ללא מסגרת, ללא שמשות.
פתח ומאום מלבד זאת,
אך פתוח לרווחה.

ויסלבה שימבורסקה

מכאן הכל צומח
מסך משפחתי

מה שבשבילך חלום	כל אחד חי בעולם אחר
לי זו האימה	כל כך גדול השוני
מה שבשבילך חלום	כל אחד חי בעולם אחר
לי זו האימה	כל כך גדול השוני
מה שבשבילי שלום	את מה שאני מרגיש בפנים
לך זו מלחמה	איש לא מרגיש כמוני
מה שבשבילי שלום	את מה שאני מרגיש בפנים
לך זו מלחמה	איש לא מרגיש כמוני
למקום אליו אני הולך	את מה שאתה חושב עמוק
הן גם אתה תגיע	אני חושב שטוח
למקום אליו אני הולך	את מה שאתה חושב עמוק
הן גם אתה תגיע	אני חושב שטוח
כל הדרכים הרי עולות	מה שאתה רואה סגור
אל אותו הרקיע	אני רואה פתוח
כל הדרכים הרי עולות	מה שאתה רואה סגור
אל אותו הרקיע	אני רואה פתוח
אל המקום אליו אתה הולך	את מה שאני רואה לבן
הן גם אני אגיע	אתה רואה שחור
אל המקום אליו אתה הולך	את מה שאני רואה לבן
הן גם אני אגיע	אתה רואה שחור
אך בלי ניצוץ האהבה	כשירדת עלי החשיכה
שום דבר לא יתניע	עליך זורח אור
אך בלי ניצוץ האהבה	כשירדת עלי החשיכה
שום דבר לא יתניע	עליך זורח אור

אהוד בנאי

מכאן הכל צומח
מסך משפחתי

”תְּגִידִי מִיָּד אִם אֲנִי מַפְרִיעַ,
הוּא אָמַר כְּשֶׁנֶּכְנֵס מִבַּעַד לַדֶּלֶת,
וְאֲנִי יִתְּכֶךָ מִסְתַּלֵּק.
אַתָּה לֹא סֶתֶם מַפְרִיעַ,
הַשְׁבֵּתִי לוֹ,
אַתָּה מְטַלְטֵל אֶת כָּל קִיּוּמִי.
בְּרוּךְ הַבָּא.”

אווה קילפי

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

מעין, בור ובאר

סיפורי התמודדות נוסח מעין

המעין - נוצר מהתפרצות של מי תהום אל פני השטח בצורה טבעית לחלוטין, ללא גבולות וללא מסגרת אנושית. לרוב מדובר במי גשמים שחלחלו מפני הקרקע והגיעו לשכבת קרקע אטומה המונעת את המשך החלחול עד למוצא כלשהו אל פני השטח.

הביאו דוגמאות למצבים בחיים ולדרכי ההתמודדות שבחרתם כשנתקלתם בהם:
1. לשבת ולחכות מול הטבע שיעשה את שלו וליהנות ממה שיש, כך או כך.
2. לזרום ולמצוא את דרככם, להתעלם מגבולות וממסגרות.
(פתגם - המעין חוצה שדות דגן, שואף להיות עמוק עד חקר אין ועד בלי חוק).

סיפורי התמודדות נוסח בור

הבור - יצירה אנושית לחלוטין שמטרתה איסוף של מי הגשמים ואגירתם בבור מלאכותי. בורות אלו נחצבו לרוב בסלע קירטון שהוא רך ונוח לחציבה והיו מצופים בשכבה של טיח.

הביאו דוגמאות למצבים בחיים ולדרכי ההתמודדות שבחרתם כשנתקלתם בהם:
1. למצוא דרך לאגם משאבים.
2. בכדי לקיים את עצמי - להיעזר בסביבה ובחברה שסביבי.

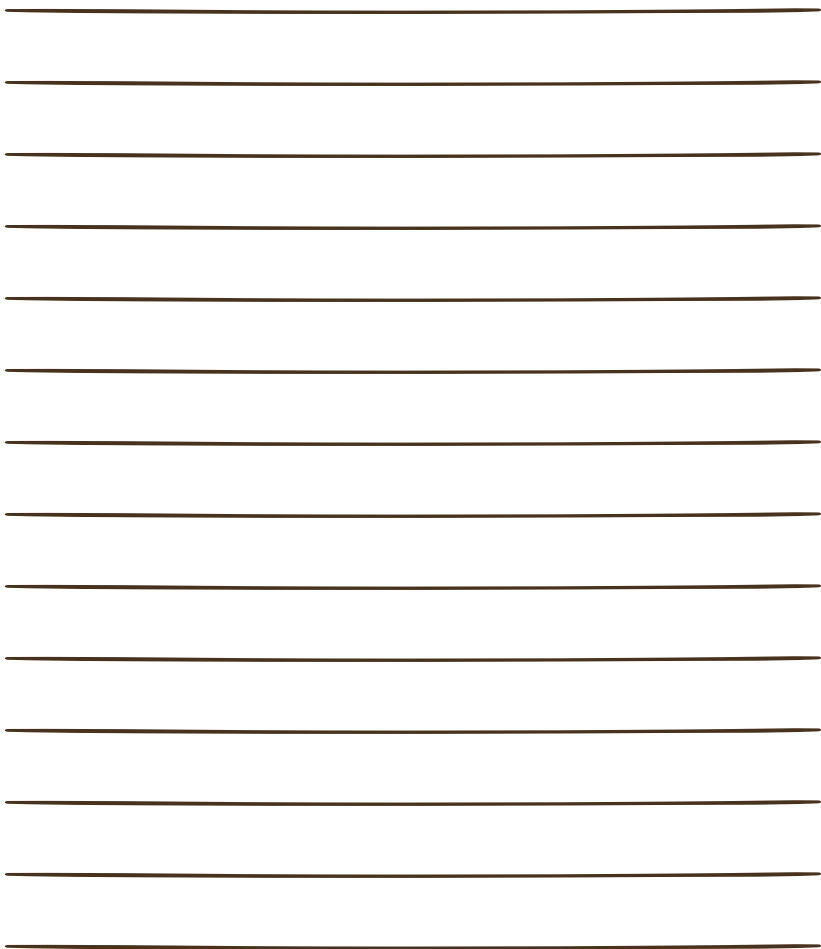
(פתגם - אין הבור מתמלא מחולייתו- הבור אינו יכול להתמלא ממי גשמים הנכנסים ישירות אל פתחו. הסבר: האבן הנקובה המונחת על פתח הבור נקראת "חולייה". הבור מתמלא ממי גשם הזורמים על פני הסלע ומתנקזים בתעלות אל בור שיקוע הצמוד לפתח הבור וממנו אל תוך הבור).

סיפורי התמודדות נוסח באר

הבאר - חציבה אנושית בקרקע המאפשרת דלייה של מי תהום. כלומר, מעשה אנושי, מסודר ומאורגן, היוזם ופועל כדי להגיע את מי התהום; מעשה שאינו מחכה לפריצתם של מי התהום במקום או בזמן מסוים אלא פועל בהתאם למציאות ומוצא דרך להגיע אל המים הללו.

הביאו דוגמאות למצבים בחיים ולדרכי ההתמודדות שבחרתם כשנתקלתם בהם:
1. כאדם יוצר ומגלה, המחפש את דרכו במציאות הקיימת.
2. לא לפחד לעשות מעשה, לחפור מתחת לפני השטח, לגלות אוצרות הטמונים בו ובטבע ולעשות בהם שימוש.

(פתגם - הבאר מחברת בין העולם הפנימי והנסתר שמתחת לפני האדמה לעולם החיצוני והגלוי לכולנו).

10

“עם כל אדם ואדם בא
חידוש לעולם, משהו ראשון
ויחיד, שעוד לא היה כמותו.
לפי תורת החסידות, חייב
כל אדם מישראל לידע
ולכוון בדעתו, שהוא יחיד
בעולם מבחינתו, ועדיין לא
היה בעולם כדומה לו, כי לו
כבר היה כמותו בזה
העולם - שוב לא היה צורך
בו, שיבוא הוא לעולם.”

**מרטין בובר, דרכו של אדם
על פי תורת החסידות**

תעודת זהות

אתה עולם ומלואו, יחיד ומיוחד, אין כמוך אף אחד

שם: _____
תאריך לידה: _____
המזל שלי, על פי לוח המזלות: _____
הורים: _____
אחים ואחיות: _____
ארץ/עיר לידה: _____

פרטים מזהים:

גובה: _____ צבע שיער: _____ צבע עיניים: _____
סימנים מזהים: _____
חלום שאני רוצה להגשים: _____
איך אני קם בבוקר? _____
מקצוע אהוב: _____
חיית מחמד: _____
מאכל אהוב: _____
מוסיקה שאני אוהב לשמוע: _____
תכונות אופי בולטות: _____
באיזו תכונה אני גאה במיוחד: _____

מהם ה"שורשים" שלי כאדם? (הדברים ששומרים עלי נטוע בקרקע):

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

עוד חוזר הניגון

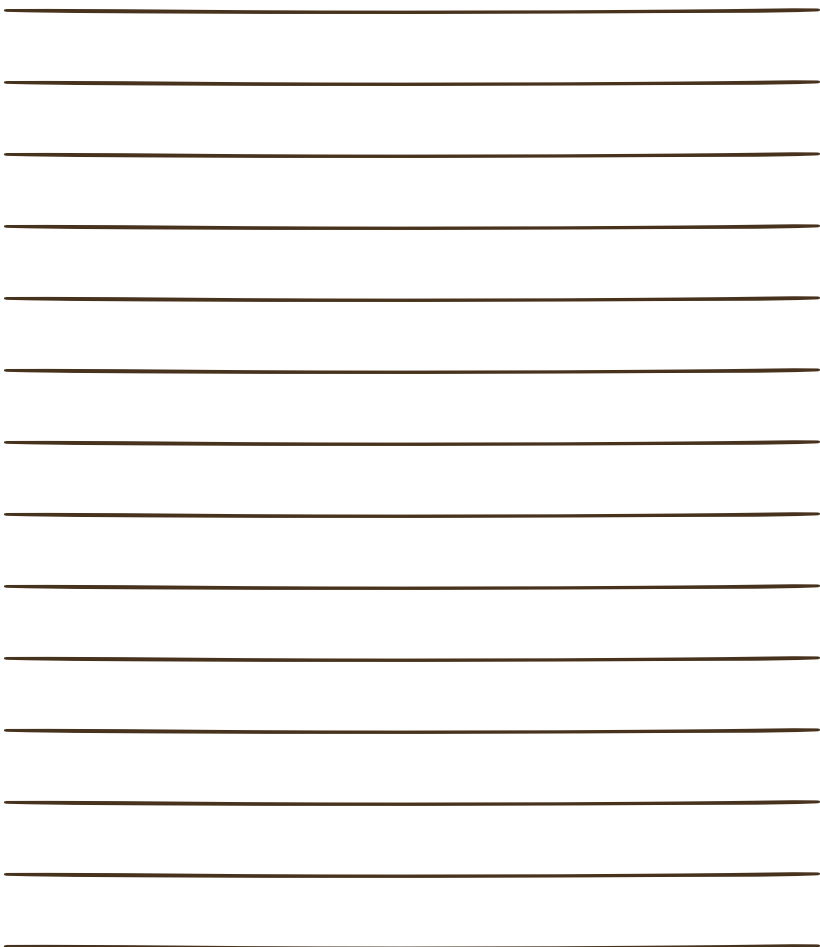
עוד חוזר הניגון שזנחת לשווא
והדרך עודנה נפקחת לאורך
וענן בשמיו ואילן בגשמי
מצפים עוד לך עובר אורח

והרוח תקום ובטיסת נדנדות
יעברו הברקים מעליך
וכבשה ואיילת תהיינה עדות
שליטפת אותן והוספת לכת

וידיך ריקות ועירך רחוקה
ולא פעם סגדת אפיים
לחורשה ירוקה אישה בצחוקה
וצמרת גשומת עפעפיים

עוד חוזר הניגון שזנחת לשווא
והדרך עודנה נפקחת לאורך
וענן בשמיו ואילן בגשמי
מצפים עוד לך, עובר אורח

נתן אלתרמן

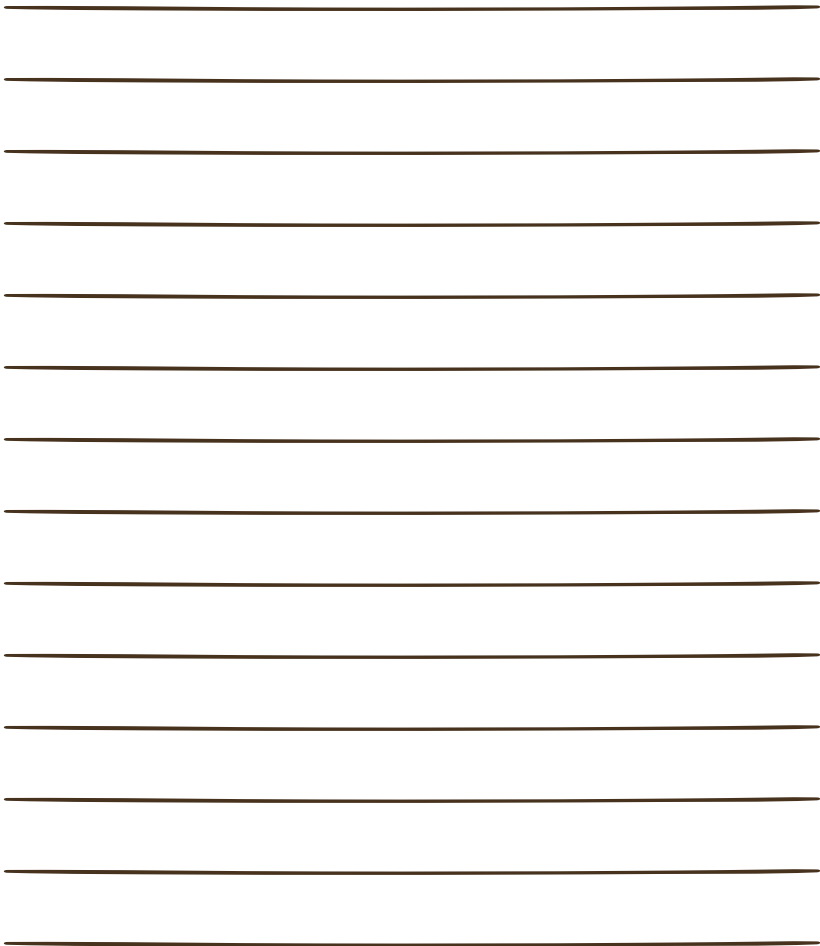

14

דור מחדש ויוצר אינו זורק לגלי האשפה את ירושת הדורות. הוא בוחן ובודק, מרחיק ומקרב, ויש שהוא נאחז במסורת קיימת ומוסיף עליה. ויש שהוא יורד לגלי גרוטאות, חושף נשכחות, ממרק אותן מחלודתן, מחזיר לתחייה מסורת קדומה, שיש בה כדי להזין את נפש הדור מחדש.

ברל כצנלסון

16

...או אז הלכתי להעלות בסיאנס את אחד מאבותי
מהעיר הקטנה בדרום רוסיה,
ואמרתי לו: סבא, אומרים לי שהזהות היהודית שלי לא ברורה.
עזור לי להבהיר אותה.
שאל אותי סבא: צאצאי היקר, מה אתה עושה?
אמרתי לו: הקמתי מדינה.
אמר לי: יש דבר כזה, מדינת יהודים?
אמרתי לו: כן.
אמר לי: לא יתכן. מה עוד אתה עושה?
אמרתי לו: כדי שתהיה מדינה צריך להגן עליה. הקמתי צבא.
מה, יש ליהודים צבא? הוא שואל.
כן, אני עונה.
מה עוד אתה עושה?
אמרתי לו: טכנולוגיה וחקלאות ומדע, ותחבורה ומדיניות ותקשורת
וטלוויזיה וחלל, ומשפחה שוות מעמד לאיש ולאישה וכו'.
אמר לי: בני, אני לא יכול לעזור לך.
באמתחת הזהות שלי אין חומרים כאלה.
תגדיר את עצמך בעצמך.

צבי כסה, "אובססיה ישראלית", הארץ, 5.1.90

מכאן הכל צומח
מסך משפחותי

יש שמיים מעליי

אני לא רוצה להיות מי שהייתי
רוצה לזוז לצאת להשתנות
תקוע בטעות של מישהו אחר
רוצה חבר

רוצה להיות שלך שתהיי לי בית
רוצה להיות לך אב בן ומאהב
אני מלך פה בוושה במקום אחר
ואת יודעת

להסתובב זה לא אומר להיות חופשי
יש שמיים מעליי יש בתוכי שמיים
מוכן הכל לא מפחד עד שארגיש
יש שמיים בתוכי יש בתוכי שמיים ומעליי

אני תכף מת חצי מאחורי
ככה סתם לכוד בכלום הזה
בלי פרי בלי שורש כמו נוצה עקור וזר
ומה נשאר

להסתובב זה לא אומר להיות חופשי
יש שמיים מעליי יש בתוכי שמיים
מוכן הכל לא מפחד עד שארגיש
יש שמיים בתוכי יש בתוכי שמיים ומעליי

יותר מזכות דיבור וחגיגת השפע
אני מרגיש עכשיו חובת שתיקה
מאחורי המסכה מה מסתתר
רוצה חבר

אביב גפן ואביתר בנאי

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

מהו יער?

אומרים שהוא קישוט לארץ, נוי לסביבה, אבל באמת אין היער דבר חיצוני בלבד והוא יותר מנוי, יותר מקישוט, כי אם חלק מהעצם, דבר בלתי נפרד מהאדמה; בהיעדרו - חסרה הארץ החלק האורגני היותר חשוב ויקר, בלעדיו - אין האדמה אלא גוף לקוי ובעל מום. ארץ בלי יער דומה לאישה תלושת שיער, או יותר מזה; דומה היא לגוף שהפשיטו את עורו מעליו. הרים חשופים זרועי אבני מגור דומים לשלד עצמות בלי גידים ובשר; במקום שאין יער, אין הבריאה שלמה והאדם הגדל בארץ מחוסרת יער, גם טבעו איננו שלם.

דוד איזמוד'יק

מכאן הכל צומח
מכאן הכל צומח

כי יהיה בך אביון...לא תאמץ לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחריך האביון.
כי פתוח תפתח את ירך לו.

ט"ו, ז'-י"א

כי האדם שקופץ ידו, בראשונה נתייעץ עם ליבו, ומקשה ליבו ייפול ברעה.
לפי שאומר לו ליבו, הרבה עניים בני ביתך, יותר טוב שתתנהו להם. וכן
אומר לו ליבו, ועוכר שארו אכזרי, והרי אתה טורח ביום ובלילה, שינה
בעינך אינך רואה להרוויח מזונותיך, ועתה תתנהו מאכל לעם לצייים. הם
ילכו ויקוששו להם תבן, מאשר ימצאו כאשר עשית אתה, ...ולא תחוש
לקושי ליבך, ועל כורחו פתוח תפתח את ירך.

צורר המור לרב אברהם סבע, 1508
(הוגה דעות, תקופת גירוש ספרד)

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

יום אחד היה חוני מהלך בדרך, ראה אדם אחד שהוא נוטע חרוב.

אמר לו: "זה, לכמה שנים הוא טוען (נותן) פירות?"

אמר לו: "לשבעים שנה".

אמר לו: "כלום פשוט (ברור) לך שתחייה שבעים שנה ותאכל ממנו?"

דאמר לו: "אני מצאתי את העולם בחרובים. כשם שנטעו אבותיי

לי - כך אטע אני לבניי".

ישב חוני, אכל פת, באה לו שינה ונתנמנם.

סגר עליו סלע ונסתר מן העין וישן שבעים שנה.

כשננער (התעורר), ראהו לאדם אחד שהוא מלקט מאותו חרוב.

אמר לו: "אתה הוא שנטעתו?" אמר לו: "אבי אבא".

אמר: "ודאי מנמנם הייתי שבעים שנה".

הלך לביתו.

אמר להם: "בנו של חוני המעגל, האם הוא חי?"

אמרו לו: "בנו אינו, בן בנו ישנו".

אמר להם: "אני חוני המעגל".

"לא האמינו לו".

הלך לבית המדרש, שמע את תלמידי חכמים אומרים: "ברורה לנו סוגיה

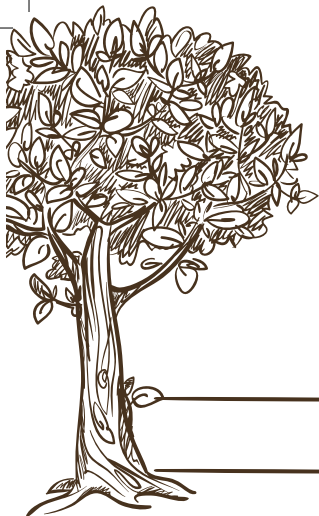
זו כמו בימיו של חוני המעגל, שכאשר היה נכנס לבית המדרש - היה

מתרץ כל קושיה שהיתה להם לחכמים".

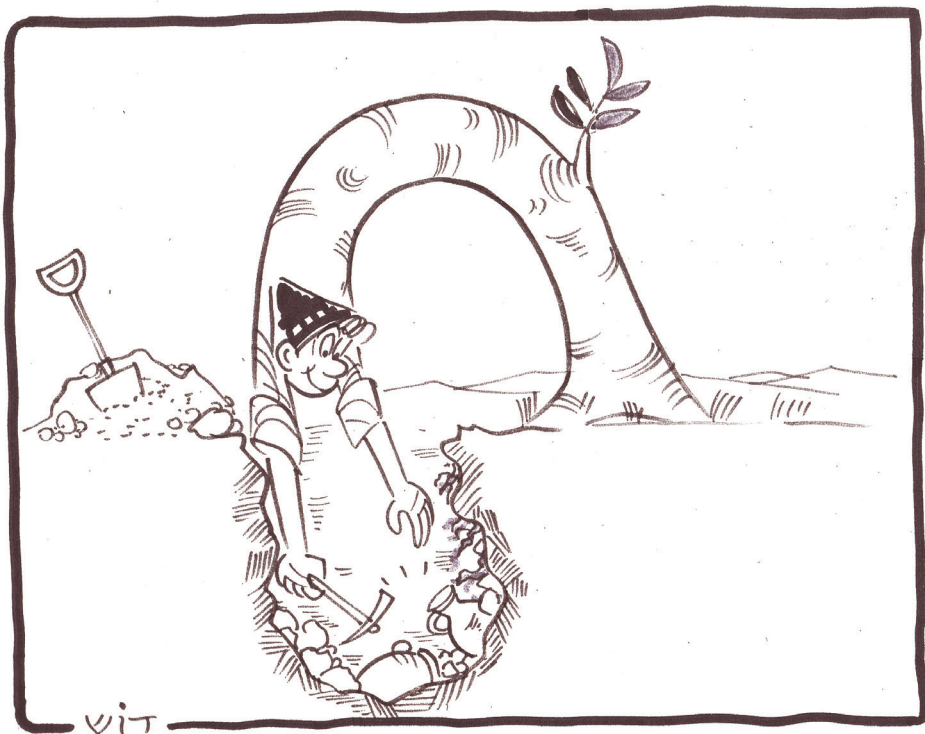
אמר להם: "אני הוא", ולא האמינו לו. ולא נהגו בו כבוד כראוי לו.

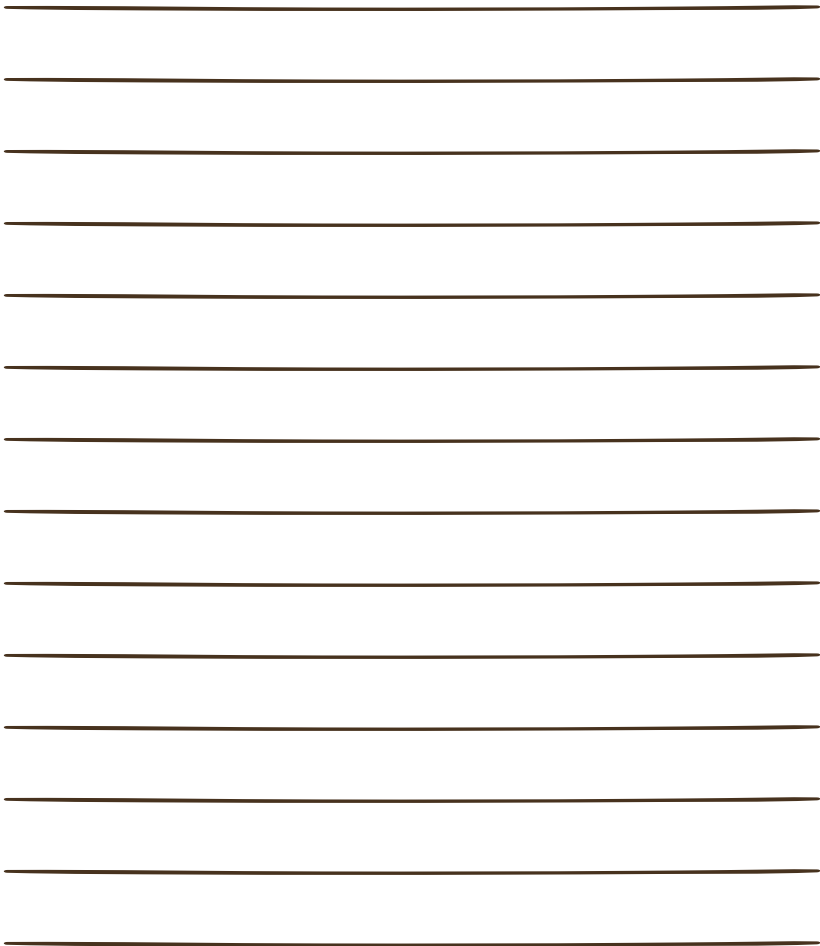
חלשה דעתו, בקש רחמים ומת.

(תלמוד בבלי, מסכת תענית, דף כ"ג, עמוד א')

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal brown ruling lines. At the top center, there is a short horizontal line segment. On the far left edge, near the top, there is a small, simple line drawing of a pencil tip pointing towards the right. The rest of the page is empty except for the ruling lines.

מכאן הכל צומח
מזן משמולתי

26

אָנִי עוֹמֵד עֲכָשׁוּ בַּנוֹף
 שְׂאוֹתוֹ רָאִינוּ יַחְדָּו מִן הַגְּבָעָה:
 הָעֲצִים שֶׁנָּעוּ בְרוּחַ,
 כְּנֹעַ אֲנָשִׁים בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
 וְאִשֶּׁר מִרְחָקֵם הִקְרֹב כָּל-כָּף
 הָיָה לֵלֶא נִשְׂא,
 וְאָמְרָנוּ,
 "חֲבֵל שָׁאִין לָנוּ זְמַן.
 כְּשֶׁנִּהְיָה בַּפֶּעַם הַבָּאָה, נֵלֵךְ לְשֵׁם".

אָנִי שֵׁם.
 וַיֵּשׁ לִי זְמַן,
 אָנִי הַפֶּעַם הַבָּאָה.

יהודה עמיחי

"מתוך מאחורי כל זה מסתתר אושר גדול"
 © כל הזכויות שמורות להוצאת שוקן

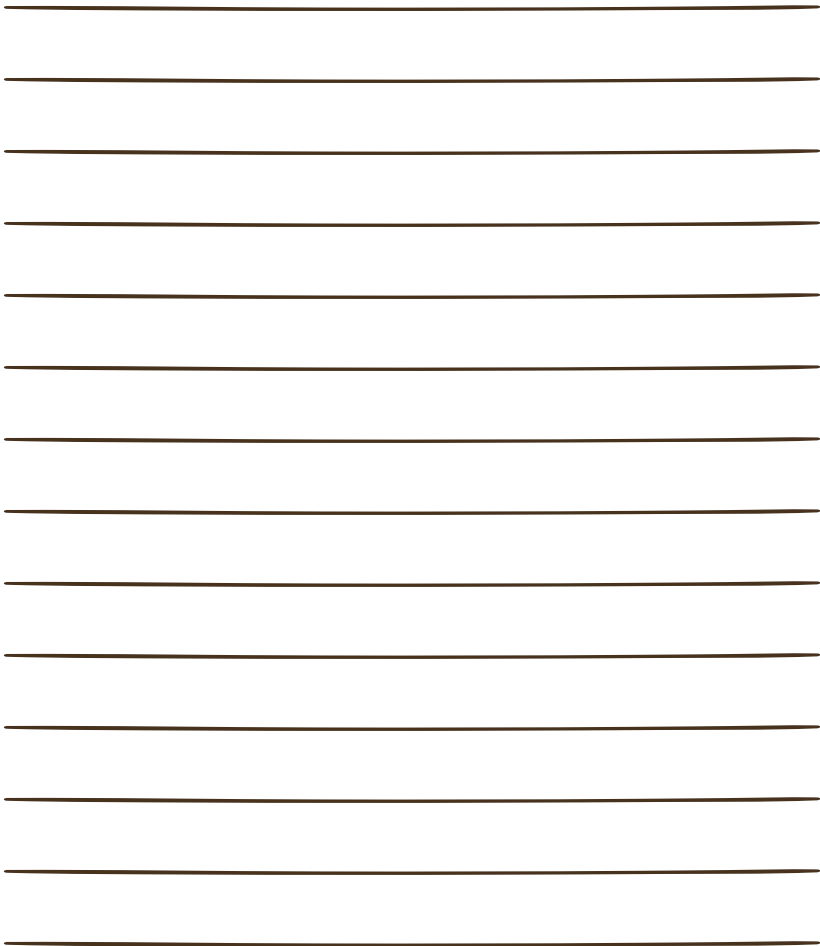
מכאן הכל צומח
מסך משמאל

...מדינת ישראל תהא פתוחה לעליה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקיים שיון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות. מדינת ישראל תהא מוכנה לשתף פעולה עם המוסדות והנציגים של האומות המאוחדות בהגשמת החלטת העצרת מיום 29 בנובמבר 1947 ותפעל להקמת האחדות הכלכלית של ארץ-ישראל בשלמותה...

מתוך מגילת העצמאות, 1948

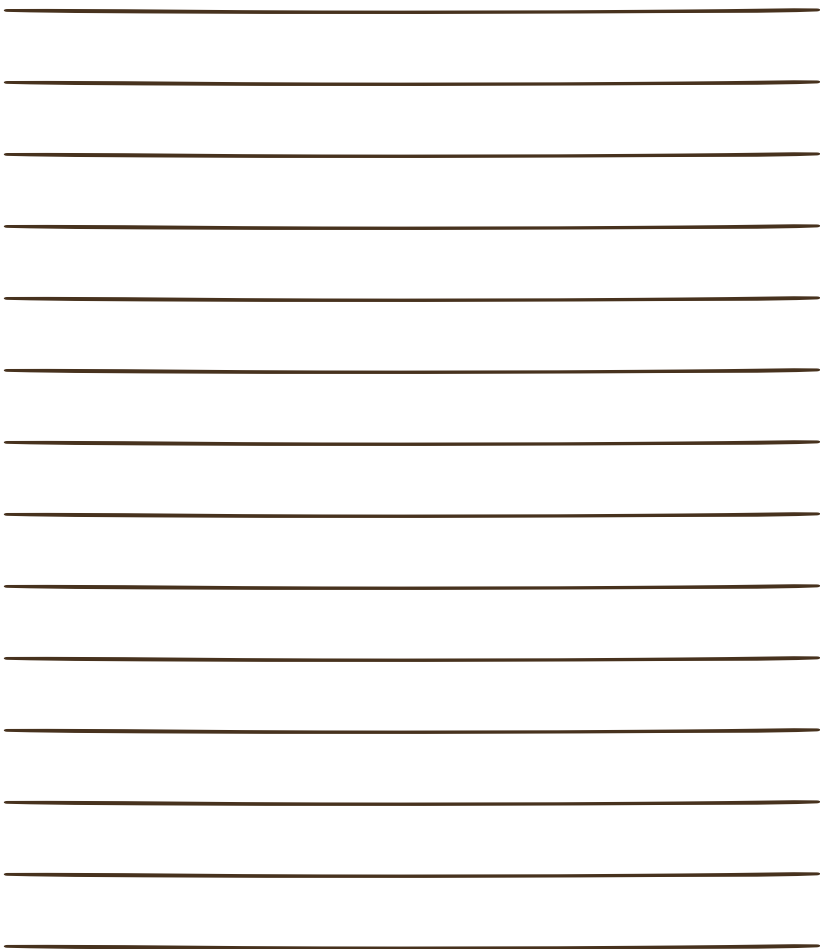
30

שְׁחָקִי, שְׁחָקִי עַל הַחַלּוּמוֹת,
 זוֹ אֲנִי הַחוּלָם שָׁח.
 שְׁחָקִי כִּי בָאָדָם אֲאָמִין,
 כִּי עוֹדֵנִי מֵאֲמִין בָּךְ.
 כִּי עוֹד נִפְשִׁי דָרוֹר שׁוֹאֶפֶת
 לֹא מְכַרְתִּיהָ לְעֵגֶל-פֶּז,
 כִּי עוֹד אֲאָמִין גַּם בָּאָדָם,
 גַּם בְּרוּחוֹ, רוּחַ עֶז.
 רוּחוֹ יִשְׁלִיךְ כְּבִלֵּי-הַבֵּל,
 יְרוֹמְמוּנוּ בְּמַתִּי-עַל;
 לֹא בָרַעַב יָמוֹת עֶבֶד,
 דָּרוֹר - לְנַפְשִׁי, פֶּת - לְדָל.
 שְׁחָקִי כִּי גַם בִּרְעוּת אֲאָמִין,
 אֲאָמִין, כִּי עוֹד אֶמְצָא לָב,
 לֵב תְּקוּמָתִי גַם תְּקוּמָתוֹ,
 יְחוּשׁ אֲשֶׁר, יִבִּין כָּאֵב.

אֲאָמִינָה גַם בְּעֵתִיד,
 אֶף אִם יִרְחַק זֶה הַיּוֹם,
 אָךְ בּוֹא יְבוֹא - יִשְׁאוּ שְׁלוֹם
 אֶז וּבִרְכָה לָאֵם מְלֵאָם.
 יֵשׁוּב יִפְרַח אֶז גַּם עִמִּי,
 וּבְאֶרֶץ יְקוֹם דּוֹר,
 בְּרִזְל-כְּבִלְיוֹ יוֹסֵר מִנּוּ,
 עֵין-בְּעֵין יִרְאֶה אוֹר.
 יְחִיָּה, יֶאֱהָב, יִפְעַל, יַעֲשֵׂה,
 דּוֹר בְּאֶרֶץ אֲמֵנָם חִי
 לֹא בְּעֵתִיד - בְּשָׂמִים,
 חַיִּי-רוּחַ לוֹ אֵין דִּי.
 אֶז שִׁיר חֲדָשׁ יִשִּׁיר מְשׁוֹרֵר,
 לִיפִי וְנִשְׁגָּב לְבוֹ עֵר;
 לוֹ, לַצִּעִיר, מַעַל קִבְרֵי
 פְּרָחִים יִלְקֻטוּ לְיֹזֵר.

שאל טשרניחובסקי,

אודיסה, 1892

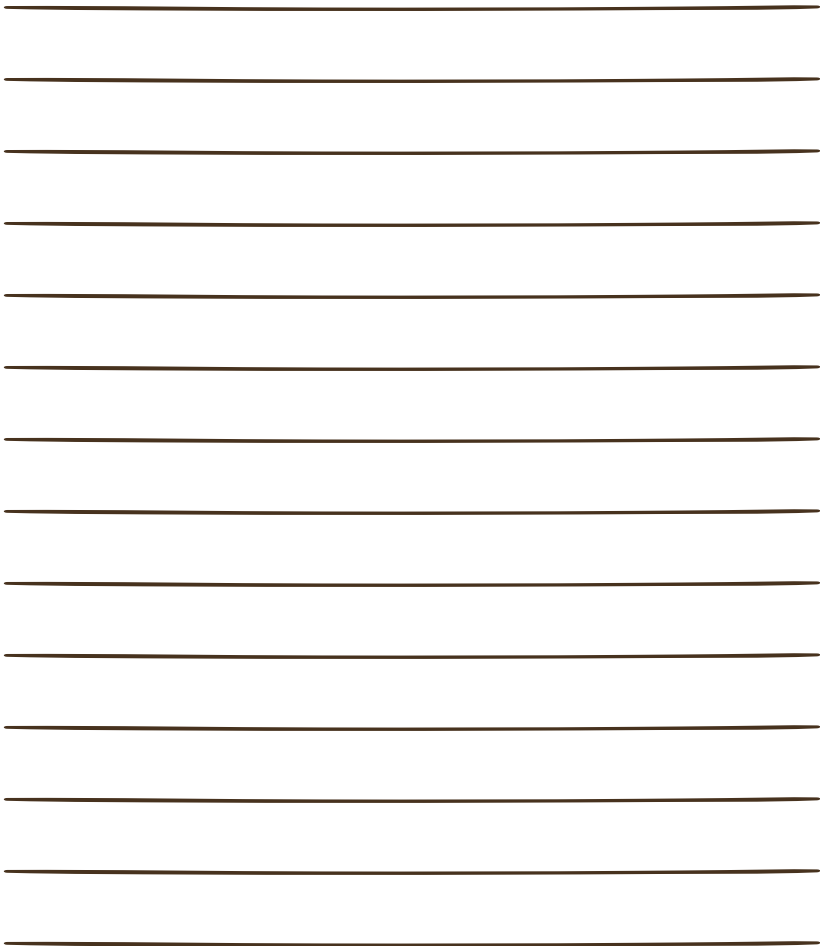

32

תקומתו של העץ איננה מושרשת בענפים ובעלים ובפירות
המפוארים - אלא בשורשיו, שהם מחוזקים במקום אשר הרוחות והסערות
לא תגענה שמה. הם מתחזקים על מקור מים חיים של התחדשות.
העץ איננו דואג בזמן שהסערות תופסות אותו, מנענעות אותו כופפות
אותו - הוא לא נע ולא זע ממקומו, וכל זמן שהוא לא נעקר ממקומו, היה
תהיה לו תקומה!

רש"ר הירש, במעגלי השנה, ט"ז בשבט

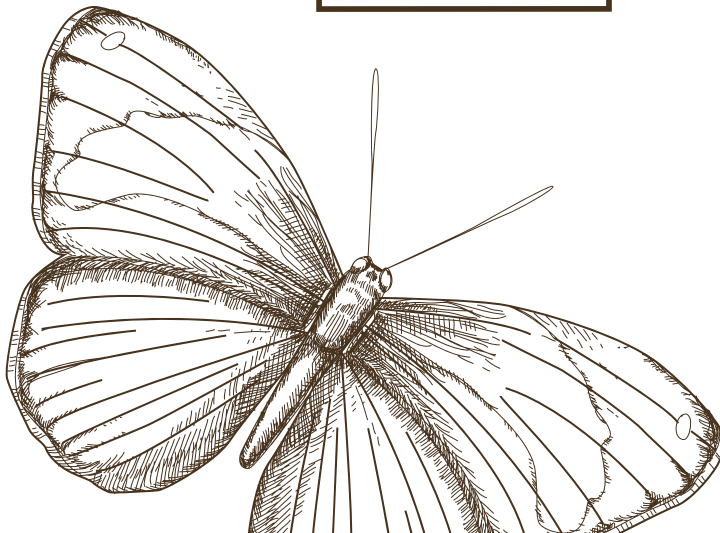

34

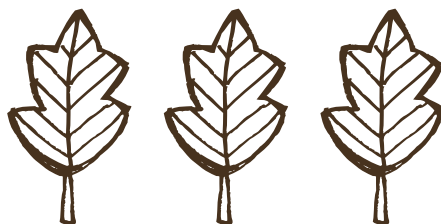

אני רוצה להיות גם עם שורשים, גם עם כנפיים, כתבתי. למה חייב אדם לוותר על השורשים, אם ליבו חפץ בכנפיים? (כתבתי שלושה סימני שאלה, אחר כך מחקתי שניים). השורשים מפסידים כל כך הרבה, כשהם תקועים באדמה ואינם יכולים לרחף ולראות את נופו האדיר של העץ שהם חלק ממנו ואת היער הגדול שהעץ כולו הוא חלק ממנו. והציפורים שעל העץ, שזכו ויש להן כנפיים, חסרות הן את האחיזה בקרקע. קנייהן תלויים בחסדיה של רוח סערה ובחוסנו של העץ, שבסתר ענפיו הן חוסות. על כן, סיימתי, כשאהיה גדול אני רוצה להיות אדם עם שורשים וכנפיים.

אמנון שמוש

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

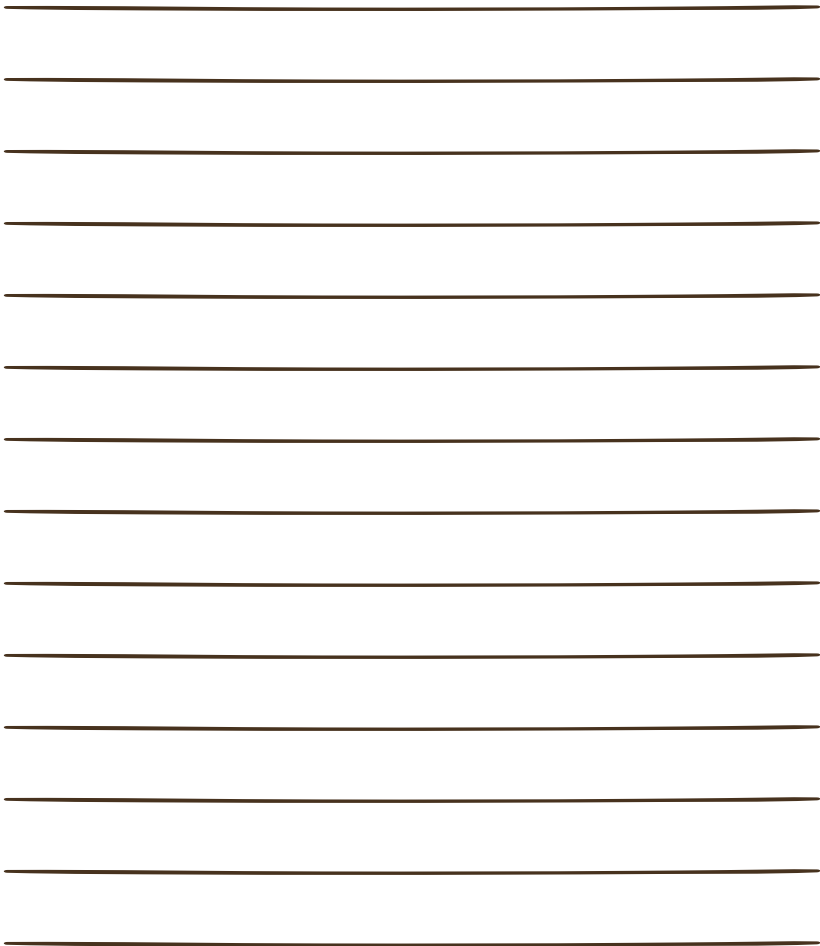

עץ הַאַלֹון

יֵשׁ בְּאַלֹון אֵיזָה סִכּוּי לְשִׁיבָה טוֹבָה.
יֵשׁ בּוֹ תִקְוָה.

יֵשׁ בּוֹ נְעוּרִים חֲדָשִׁים עִם הַלְבָּלוּב, כָּל שָׁנָה, כָּל שָׁנָה.
לֹא יוֹכְלוּ לוֹ הָאֵשׁ וְהַגָּזִם, הַקּוֹצֵץ וְהַמְבַּרָא,
הוּא אֶת כָּלֶם כִּבֵּר רָאָה, וְעוֹד יִרְאָה.

אמנון להב

38

אמר החכם: יכול אדם להרחיב דרך, אבל אין דרך מרחיבה אדם.

(מאמרות, קונפוציוס פרק 15, כ"ח)

משל למסילה שלא היה בה מילין והיו בני אדם הולכין וטועין בה, אמר המלך לשלטון שלו קבע בה מילין שיהיו בני אדם רואין את המילין.

(ילקוט שמעוני, דברים ט"ז)

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

זה קורה

זה קורה
שהדרך מתמשכת
זה קורה
יש ללכת, ללכת.

שום דבר לא ידוע
לא שנה, לא שבוע
יש לנוע, לנוע
ולחשוב שהייתי יכול
לחזור על הכל
אבל בן אדם
זה קורה.

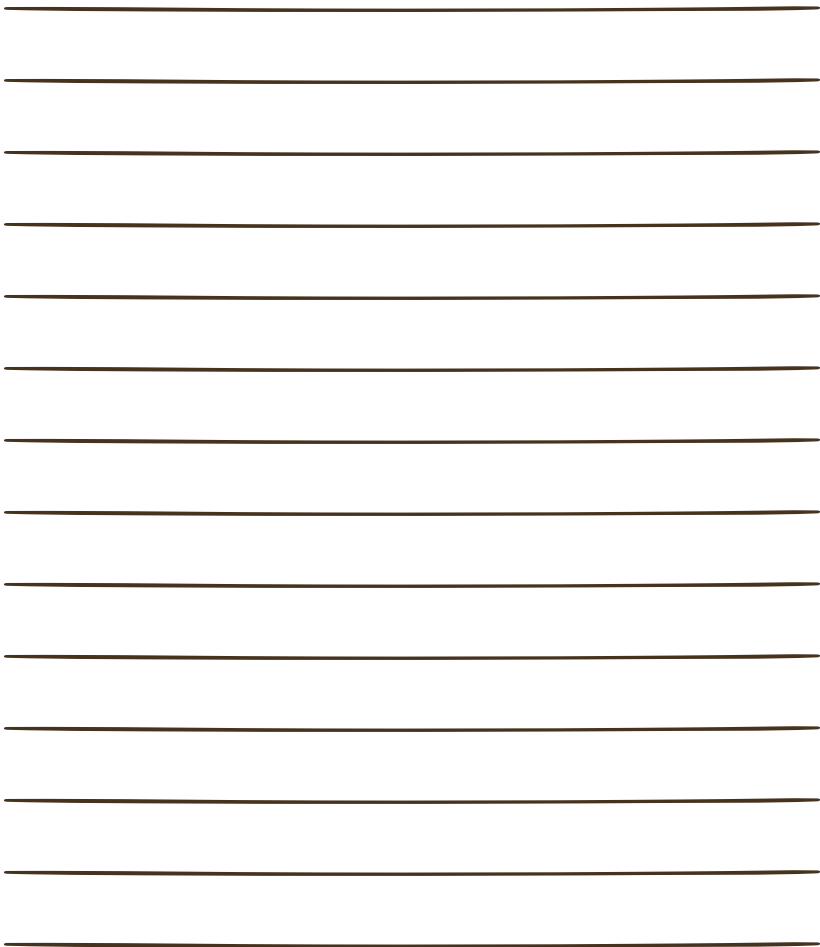
זה קרה
שהדרך התמשכה לי
זה קרה
לא ידעתי איך זה בא לי.
שום דבר לא ידוע
לא שנה, לא שבוע

יש לנוע לנוע
ולחשוב שהייתי יכול
לחזור על הכל
אבל בן אדם
זה קרה.

זה יקרה
ואולי בסוף הדרך
שנראה,
כי הדרך מתמשכת.

שום דבר לא ידוע
לא שנה, לא שבוע
יש לנוע, לנוע
ולחשוב שהייתי יכול
לחזור על הכל
אבל בן אדם
זה יקרה.

שמוליק קראוס

42

כל הדברים היפים באמת

כל הדברים היפים באמת
מתגלים בזמנם
האיטי, הבלתי מתחשב,
האווהב,
הפועם בקצבו של הלב

דניאלה ספקטור

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

"אין אני חושב זאת לאסון שעם ישראל מתחלק לשבטים. אנו יודעים כי מאז ומעולם היינו מחולקים לשנים-עשר שבטים. לאילן שלנו היו הרבה ענפים והם נשאו הרבה פירות, וטוב לאילן שענפיו מרובים. אבל במה דברים אמורים, אם גם שרשיו מרובים, ולפיכך חושב אני לחסרון גדול, אילו לא היינו מרובי פרצופים כל-כך והיה לנו רק פרצוף אחד. מובן, שצריכה להיות נשמה אחת ולב אחד, אבל ככל אשר ירבו אברינו וענפינו כן יגבר כוחנו, ולא הייתי רוצה כלל וכלל שיבטל לא רק אחד מששים, אלא אפילו אחד מאלף מהאומה; להפך, כל אחד יחיה על פי דרכו ועל פי רוחו, וכל ענף ישא את פריו, אבל על כל הענפים להתחבר לגזע אחד, וע"י מערכת הגידים המאוחדת יגיעו גם לשרשים העמוקים ויניקו ממעמקי האופל והחושך של האומה. אם השרשים יגלו-יתיבשו, ורק בהיותם במעמקים בתוך האדמה יהיו מלאי ליח ויפרנסו את הגזע, את הענפים והפירות."

תחיית הספרדים, חיים נחמן ביאליק

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

"הסדר הישראלי החדש דורש מאתנו היום לעבור מהתפיסה המקובלת של רוב ומיעוט לתפיסה חדשה של שותפות בין המגזרים השונים בחברה הישראלית. בירור מהותה של השותפות הזאת, היא משימה של החברה הישראלית כולה... כיתות א' היום מורכבות מכ-38% חילונים ("ממלכתיים"), כ-15% דתיים לאומיים ("ממלכתיים דתיים"), כרבע ערבים וקרוב לרבע חרדים. אמנם מספרים והגדרות הם עניין דינאמי, זהויות כמו גם שיעורי ילודה אינם קופאים בזמן. אבל, דבר אחד ברור: התהליכים הדמוגרפיים המעצבים מחדש את פניה של החברה הישראלית- יצרו למעשה "סדר ישראלי חדש". סדר שבו אין עוד רוב ברור, ואין מיעוטים ברורים. סדר שבו החברה הישראלית מורכבת מארבעה מגזרים, ואם נרצה - ארבעה "שבטים" מרכזיים, שונים מהותית אלה מאלה, שילכו ויתקרבו זה אל זה בגודלם. שבו, אם נרצה ואם לאו, "מבנה הבעלות" על החברה הישראלית ומדינת ישראל משתנה לנגד עינינו..."

(מתוך נאום השבטים, נשיא המדינה, ראובן ריבלין, 2015)

מכאן הכל צומח
מסך משפחותי

שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים הלכה כמותינו,
והללו אומרים הלכה כמותינו. 'יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי
אלוהים חיים הן והלכה כבית...'

תלמוד בבלי, מסכת ערובין, דף י"ג, עמוד ב'

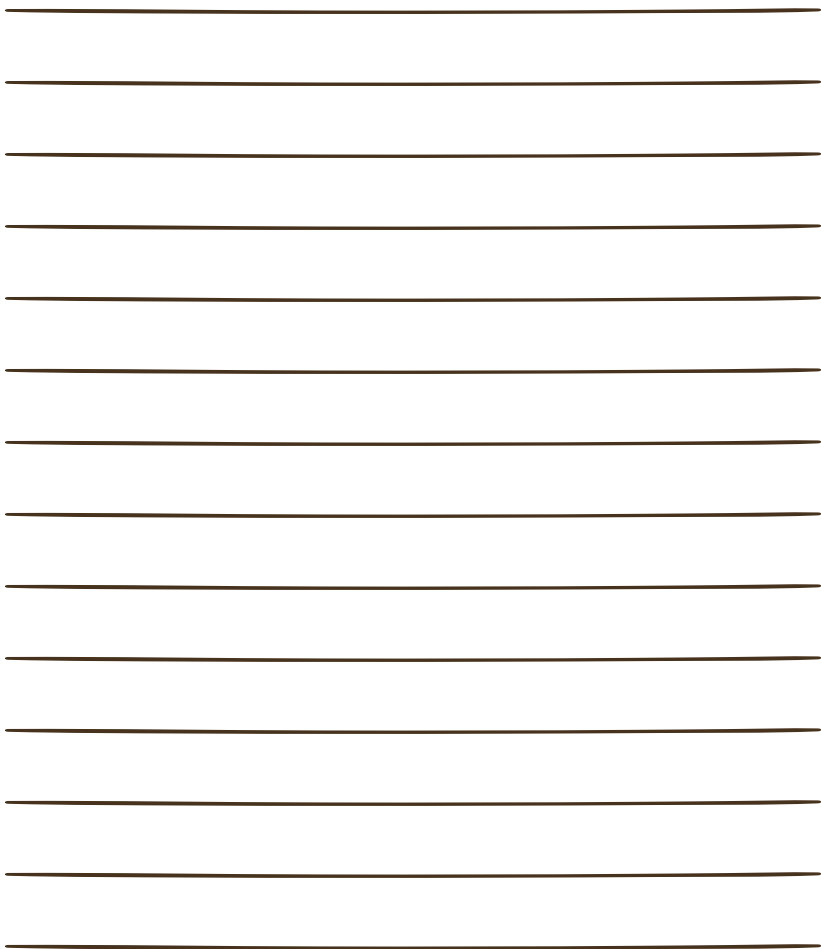
מכאן הכל צומח
מסך משמאל

שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל. הללו אומרים הלכה כמותינו, והללו אומרים הלכה כמותינו. יצאה בת קול ואמרה: אלו ואלו דברי אלוהים חיים הן והלכה כבית הלל. וכי מאחר שאלו ואלו דברי אלוהים חיים - מפני מה זכו בית הלל לקבוע הלכה כמותן? מפני שנזקקין ועלובין היו, ושונין דבריהן ודברי בית שמאי. ולא עוד, אלא שמקדימין דברי בית שמאי לדבריהן.

תלמוד בבלי, מסכת ערובין, דף י"ג, עמוד ב'

אף על פי שאלו פוסלין ואלו מכשירין, אלו אוסרין ואלו מתירין, לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי. וכל הטהרות והטומאות שהיו אלו מטהרין ואלו מטמאין, לא נמנעו עושין טהרות אלו על גב אלו.

משנה, מסכת יבמות פרק א' משנה ד'

52

הו כתונת פסים שלי כל פס בי נוגע
כל פס רוצה לקלף לי את העור
הו פסים פסים פסים שלי
אני לא אשתגע
רק אתן לגוונים מעט אור
כן, כל הצבעים עוד יזהירו...

פולנים התנפלו על מרוקו
רוסים נכנסו בתימן
מצרים חטפה מטורקיה
שבדרך תקעה את יוון
איך שביניהם הסתבכנו
כבר סופר אף כי לא יאומן
אבל למה את המלחמות הזרות
שלהם משכנו

אחרי שהם שכחו אותנו מזמן מזמן
הו כתונת פסים שלי כל פס בי נוגע
כל פס רוצה לקלף לי את העור
הו פסים פסים פסים שלי
אני לא אשתגע לא אשתגע
רק אתן לגוונים מעט אור
כן, כל הצבעים עוד יזהירו...

לפני כמה וכמה שנות אלף
נפרדנו אני ואחי
הוא לכיוון של הקרירים האלה
אני לדרום מזרחי
יובלות על יובלות לא התראינו
ופתאום נפגשנו כאן
לא הכרנו כל כך השתנינו
טוב שהשארנו סימן

מה הם עשו לך
אתה בכלל לא דומה לי
בבכי צחק לי אחי
אתה לא נראה כל כך ישראלי
בטח שלא תנכ"י

כן, כל הצבעים עוד יזהירו
לכל הצדדים בעולם
לראות כולם את כולם
וכל הצדדים עוד יכירו
בגוונים השונים את עצמם
ויותר הצבעים לא יסתירו
אדם מאדם דם מדם

מי שמדבר צחקתי בכיתי
למראה החיוור של אחי
למבטא המוזר שלו
"ביטה ביטה" זה יותר תנכ"י?

כתונת פסים

מאיר אריאל

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

שני כוחות ניתנו לנו: זכרון ושכחה. אי אפשר לנו בלעדי שניהם. אילו לא היה לעולם אלא זכרון, מה היה גורלנו? היינו כורעים תחת משא הזכרונות. היינו נעשים עבדים לזכרוננו, לאבות אבותינו. קלסתר פנינו לא היה אז אלא העתק של דורות עברו. ואילו היתה השכחה משתלטת בנו כליל - כלום היה עוד מקום לתרבות, למדע, להכרה עצמית, לחיי נפש? השמרנות האפלה רוצה ליטול מאתנו את כוח השכחה, והפסידו-מהפכניות רואה בכל זכירת עבר את "האויב". אך לולא נשתמרו בזכרון האנושיות, דברים יקרי ערך, מגמות נעלות, זכר תקופות פריחה ומאמצי חירות וגבורה, לא היתה אפשרית כל תנועה מהפכנית, היינו נמקים בדלותנו ובבערותנו, עבדי עולם.

דור מחדש ויוצר איננו זורק אל גל האשפה את ירושת הדורות. הוא בוחן ובודק, מרחיק ומקרב. ויש שהוא נאחז במסורת קיימת ומוסיף עליה.

"בין זכרון לשכחה", ברל כצנלסון, 1935

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

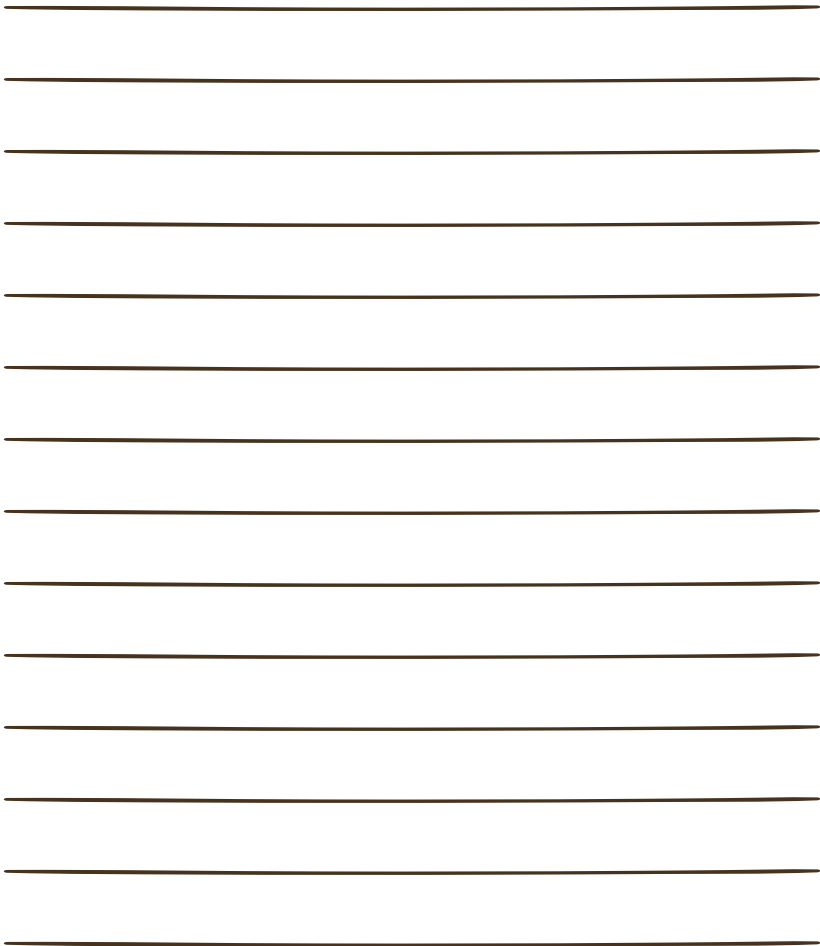
ר' יהושע בן לוי היה רגיל לשמוע פרשה מבן בנו בכל ערב שבת.
פעם אחת שכח ונכנס לרחוץ באותם מרחצאות של טבריא,
והיה סמוך על כתפו של ר' חיא בר-אבא.
נזכר שלא שמע פרשה מבן בנו, חזר ויצא.

.....

אמר לו ר' חיא בר-אבא: ולא כן לימדתנו, רבנו - אם התחילו
אין מפסיקים?
אמר לו: חיא בני, קלה היא בעיניך? שכל השומע פרשה מבן בנו,
כאילו הוא שומעה מהר-סיני,
שנאמר: 'זהודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדתי
לפני ה' אלוהיך בחורב'.

ירושלמי, מסכת שבת, פרק א', הלכה ב', דף ג', טור א'

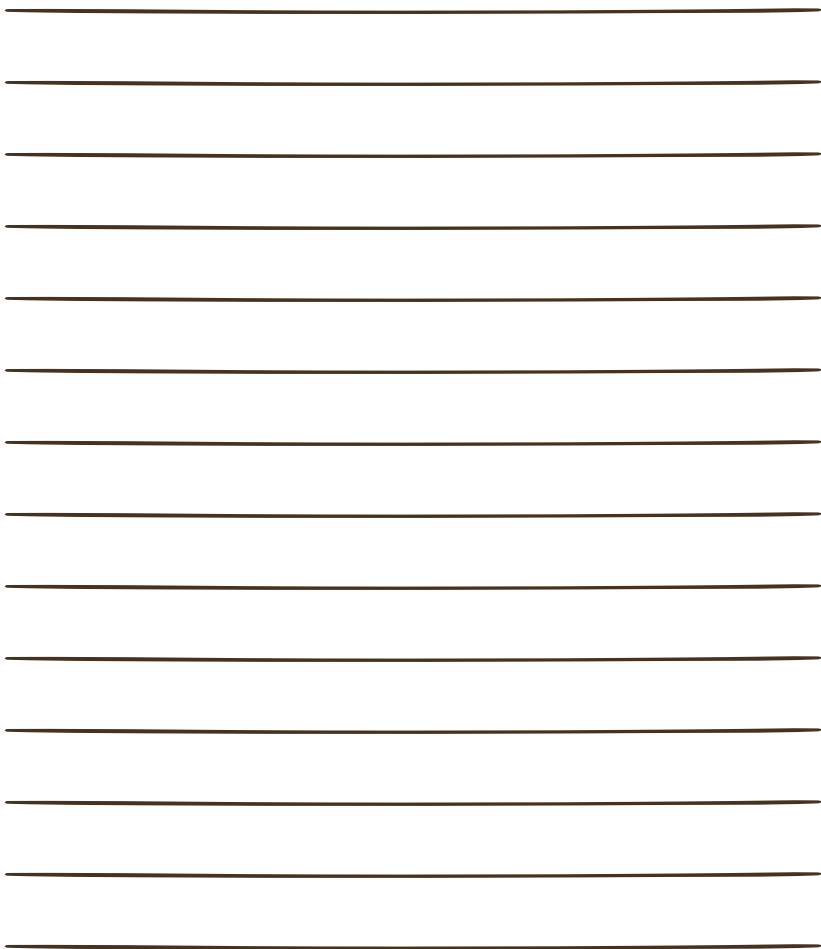
58

סְבִי
קִבֵּל מֵאֲבִיו מְגִלָּה
תְּעוּדַת יְיָ חֲסִין מְגִלַת קֶלֶף
וְאֲבִיו קִבֵּל מֵאֲבִיו
וְאֲבִיו קִבֵּל מֵאֲבִיו
אָב מֵאָב
עַד זִקְנֵי הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה.

וְכַאֲשֶׁר עָלָה זִקְנֵי בְּשִׁלְמָתוֹ הַכְּלוּלָה
וְכַאֲשֶׁר עָלָה לְאֶרֶץ אֲבוֹתָיו הַגְּדוֹלָה
עָפָה הַמְּגִלָּה לְאַנְחוֹת
עָפָה הַמְּגִלָּה בְּרוּחוֹת
שְׁמוֹת נְשֻׁרִים וְאוֹתִיּוֹת פּוֹרְחוֹת.
מֵאֵז

תּוֹעָה עֵדִין בְּסוּפָה הַקֶּשֶׁה
מְחַפֵּשׂ אַחֵר מְגִלָּתִי הֶרְמוֹסָה
בְּאוֹר וּבְאוֹב.
אֵין זֹאת כִּי אֶצְטָרֵךְ לְכַתֵּב
הַחֵל מֵעַכְשָׁיו
מְגִלַת יְיָ חֲסִין מְגִלָּה חֲדָשָׁה
הַמְתַּחִּילָה בִּי.

.....
בלפור מידד חקק
.....

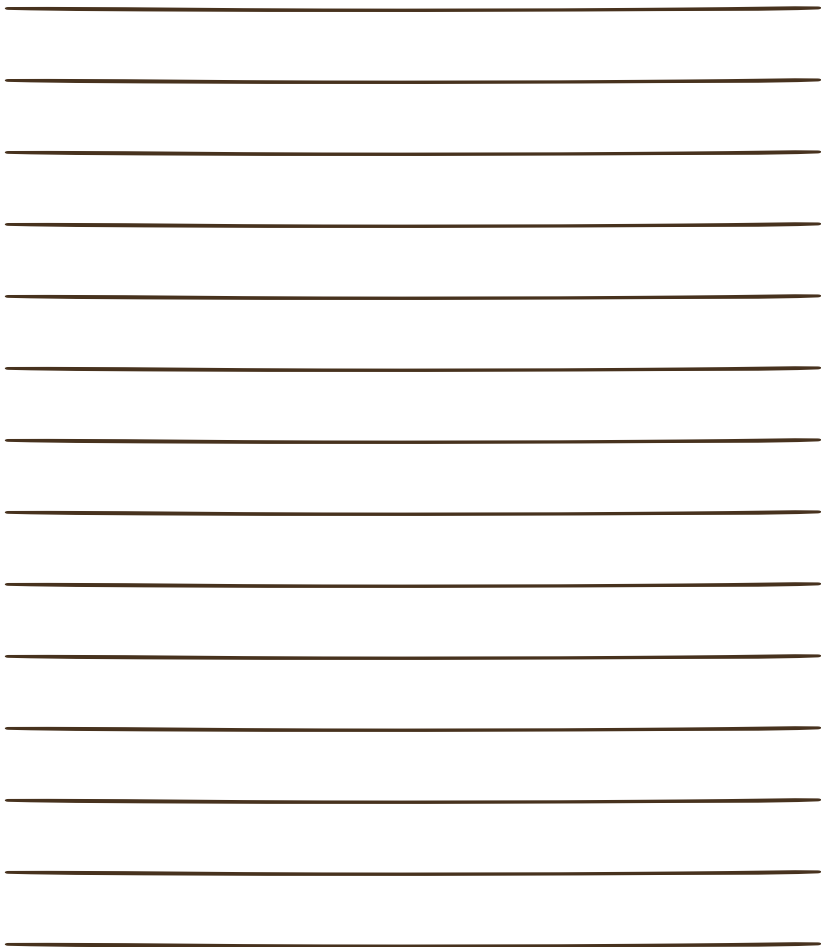
60

לרצות לראות פירוש שאתה מכוון לבך באופן אקטיבי, מעבר לחובה המוסרית הפורמלית, אל הסובלים, אל מצוקותיהם ובעיותיהם. בעקבות כך, הסיכוי שאכן תראה הוא גדול לאין-ערוך. הרצון לראות גם יקבע במידה רבה את מה שתראה ומעבר לכך, גם את פרשנותך למציאות הנגלית אליך...לרצות לראות פירוש שאתה יוצא מעצמך, מהאנוכיות שלך, אל הזולת...

יהודה מימרן, לרצות לראות, אין לאן לברוח, "ארץ אחרת", גיליון 4

62

הוא הִיָּה אוֹמֵר, כֹּל שְׁחָכְמָתוֹ מְרַבָּה מִמַּעֲשָׂיו, לָמָּה הוּא דוֹמָה?
 לְאִילָן שְׁעֵנָפְיוֹ מְרַבִּין וְשָׂרְשָׁיו מַעֲטִין, וְהָרוּחַ בָּאָה וְעוֹקְרָתוֹ וְהוֹפְכָתוֹ עַל פָּנָיו.
 אָבֵל כֹּל שְׁמַעֲשָׂיו מְרַבִּין מִחֻכְמָתוֹ, לָמָּה הוּא דוֹמָה?
 לְאִילָן שְׁעֵנָפְיוֹ מַעֲטִין וְשָׂרְשָׁיו מְרַבִּין,
 שְׁאֶפְלוּ כָּל הָרֹחוֹת שִׁבְעוּלָם בָּאוֹת וְנוֹשְׁבוֹת בּוֹ אֵין מְזִיזִין אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ,
 שְׁנֶאֱמַר (יִרְמְיָה פֶּרֶק י"ז פְּסוּק ח'), וְהִיָּה כְּעֶץ שֶׁתּוֹלַע עַל מִים וְעַל יוֹבֵל יִשְׁלַח שָׂרְשָׁיו
 "וְלֹא יִרְאֶה כִּי יָבֹא חֹם, וְהִיָּה עֲלֵהוּ רֶעֶנָּה, וּבִשְׁנֵת בְּצִרְתָּ לֹא יִדָּאָג, וְלֹא יִמִּישׁ מַעֲשׂוֹת
 פְּרִי":

מסכת אבות, פרק ג', משנה י"ז

מכאן הכל צומח
מסך משמאל

הם היו עלמים צעירים
הן היו עלמות צעירות,
כעולים חדשים עם צורות זעירים
התהלכו ביהודה ובבקעת כנרת.

הם בערך לפני חמישים שנים
ארצה באו להיות חלוצים ראשונים,
וכל רואיהם
אמרו עליהם -
איזה מן בני אדם משונים...

עולים ארצה אל ארץ ביצות ושממות,
באמת בני אדם משונים מאוד!

הם אמרו - אין זה די לדבר
על ציון ועל ארץ אבות,
כי צריך לסקל ולחפור באר,
ולחרוש, ולזרוע, צריך לעבוד!

זאת אמרו ועשו בין בדים ושונאים
הם עמלו עד בלי כח בשדות כבשונים,
וכל רואיהם
אמרו עליהם -
איזה מן בני אדם משונים...

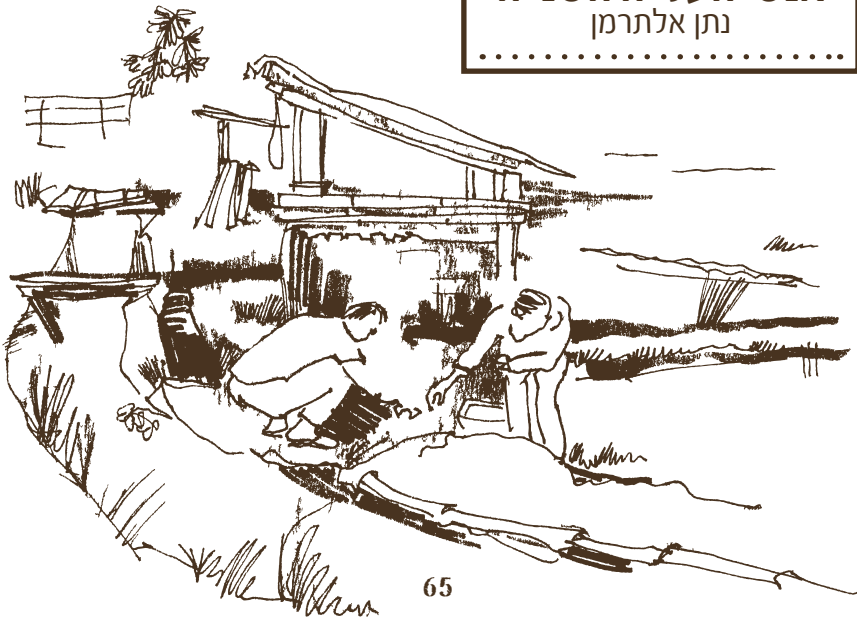
אומרים, ועושים, ויוצאים לעבוד
באמת בני אדם משונים מאוד!

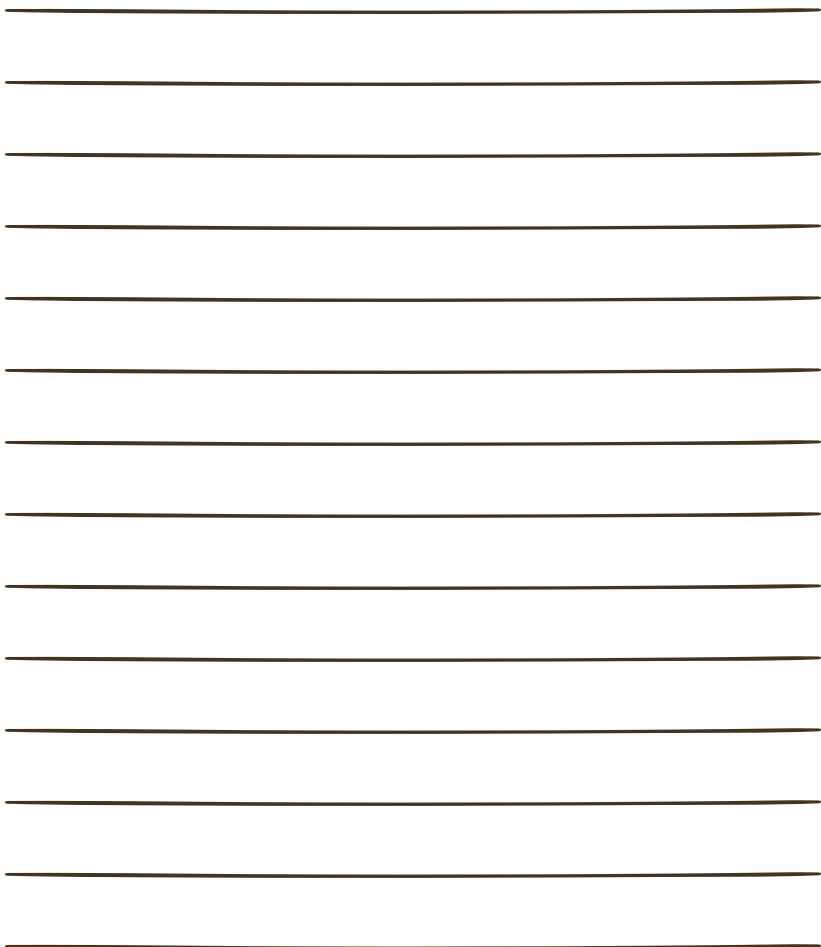
הם אמרו - נייסד קבוצה
ונהיה אנשים אחים,
ובכל, משרוך נעל ועד חולצה,
נתחלק בלבבות בלבבות שמחים.

כך אמרו ונטעו אוהלים לבנים
ובכנרת ודגניה החלו חונים,
וכל רואיהם
אמרו עליהם -
איזה מן בני אדם משונים...

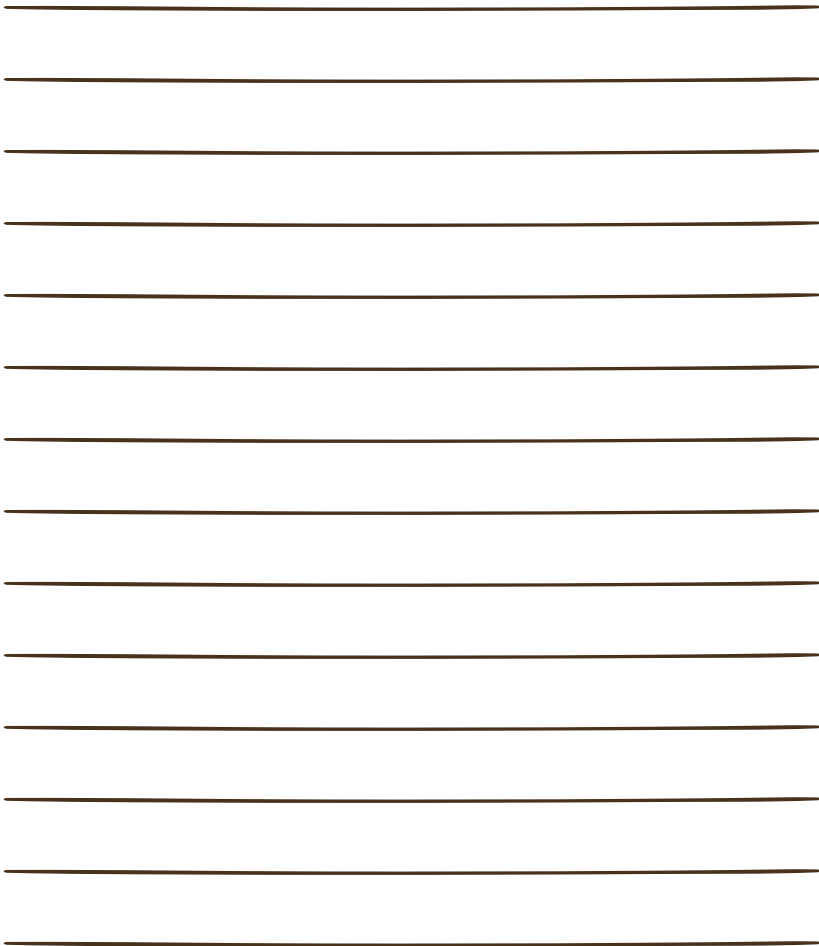
מפליגים בדמיון וחולמים חלומות
באמת בני אדם משונים מאוד!

אנשי העלייה השנייה נתן אלתרמן

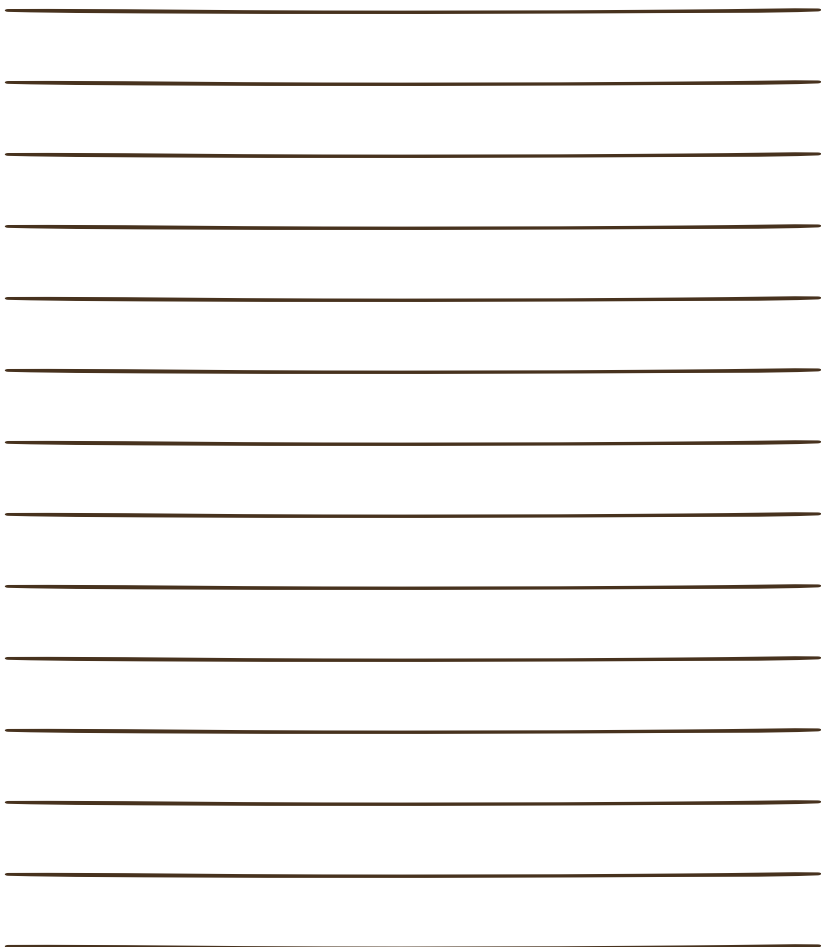

66

67

68

* · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * ·

* · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * · * ·

הידעת כי קק"ל

תורמת לאיכות הסביבה בכל הארץ, דוחקת את גבול המדבר ויוצרת פינות צל וירק.

מחזקת את הקשר של בני נוער בארץ ובתפוצות לציונות ולסביבה באמצעות פעילויות חינוכיות, הדרכה והסברה ומסייעת לקליטה חברתית של בני נוער בערים ובפריפריה. משתפת פעולה עם כ-2,100 מוסדות חינוך, גופי חינוך בלתי פורמלי ומכניות קדם-צבאיות.

אחראית לטיפוחם של כ-1,000,000 דונם אדמת מרעה.

רכשה כ-2,600,000 מיליון דונם להתיישבות.

הכשירה כ-1,000,000 דונם קרקע לחקלאות.

התקינה יותר מ-800 אתרי נופש ותיירות ברחבי הארץ, ובהם חניוני נופש פעיל, אתרי תיירות ופארקים אזוריים, שמבלים בהם רבבות מבקרים.

מטפחת ומטפלת בכ-100,000 דונם חורש טבעי.

פרצה כ-7,000 ק"מ דרכים ודרכי יער.

תורמת למחקר ולפיתוח (מו"פ) חקלאי, סביבתי ואקולוגי בכל רחבי הארץ.

מרחיבה את משק המים הלאומי על ידי בניית יותר מ-250 מאגרים וסכרים ברחבי הארץ לאיגום זרימות עודפות ומי שיטפונות ולמחזור מי קולחין מטוהרים, בהיקף של יותר מ-300,000,000 מ"ק מים, המהווים כ-2/3 מהמים המושבים לחקלאות.

נטעה יותר מ-245,000,000 עצים על פני כמיליון דונם וממשיכה לטעת כ-20,000 דונם יערות מדי שנה בשנה.

משקמת ומטפחת יערות נפגעי שרפות ופגעי מזג אוויר בכל רחבי הארץ.

משקיעה מיליארדי שקלים בפיתוח הנגב והגליל.

משקמת את נחלי ישראל המזוהמים ומשיבה להם חיים.

פרצה, הכשירה ומפתחת יותר מאלף ק"מ של שבילי רכיבה על אופניים בצפון, במרכז ובדרום הארץ.

מונעת שרפות יער באמצעות תכנון מונע, בניית אזורי חיץ וניטור שוטף של היערות בכל רחבי הארץ.

הכשירה את הקרקע לכ-1,000 יישובים ברחבי הארץ.

זכויות יוצרים

שמיים - מאת: ויסלבה שימבורסקה, מתוך "סוף והתחלה" עמ' 12, בתרגומו של רפי וייכרט, הוצאת גוונים 1996

תגידי מיד אם אני מפריע - מאת: אווה קילפי, תרגום: רמי סער, הוצאת כרמל

זיכרון מתקדם לעתיד - מאת: יהודה עמיחי, מתוך "מאחורי כל זה מסתתר אושר גדול", עמ' 58, הוצאת שוקן 2003

אובססיה ישראלית - מאת: צבי כסה, הארץ, 1990

זה קורה - מילים ולחן: שמואל קראוס, כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

יש שמיים מעליי - מילים ולחן: אביב גפן ואביתר בנאי, כל הזכויות שמורות למחברים ולאקו"ם

כל הדברים היפים באמת מילים ולחן: דניאלה ספקטור, כל הזכויות שמורות למחברת ולאקו"ם

כתונת פסים - מילים: מאיר אריאל, לחן: ארקדי דוכין, מו"ל: עננה בע"מ, כל הזכויות שמורות למחברים ולאקו"ם

מגילת יוחסין - מאת: חקק מידד בלפור, כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

ניצוץ האהבה - מאת: אהוד בנאי, כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

עוד חוזר הניגון - מאת: נתן אלתרמן, כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

שורשים וכנפיים - מאת: אמנון שמוש, כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

אנשי העליה השנייה - מאת: נתן אלתרמן, כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם

